

UPPVIDINGE FÅGELKLUBB

informerar

Ansvarig utgivare och redaktör: Rolf Lilja

Layout: Ulf Arfvidsson

Hemsida: www.braas.se/uppvbird/

E-post: uppvidinge.fagel@braas.se

Klubbtidningen utkommer med två nummer per år.

Bidrag till tidningen skickas per

E-post eller brev till Rolf Lilja
Sjösåsvägen 16, 36042 Braås

Nästa nummer kommer ut i
augusti/september 2009

Finns det möjlighet att få syn på tretåig hackspett i Uppvidinge?

Den tretåiga hackspetten är mycket ovanlig i södra Sverige. I mellersta och framför allt norra Sverige är den mer förekommande. I mitten av 1990-talet räknade man med en population på 5500 till 7500 par, vilket då motsvarade ca 10% av det europeiska beståndet på 60.000 par. Den svenska populationen har minskat under en längre tid. Anledningen är att skog som är obrukad, samt död ved, minskar.

Den är lätt att känna igen eftersom den saknar rosa eller röda färginslag, som är karakteristiskt för den större och mindre hackspetten. En adult fågel är mellan 21,5-24 cm lång, och har ett vingspann på 32-35 cm. Den är svart på huvudet, vingarna och gumpen, och vit från halsen till magen. Sidorna är vita med svarta strimmor. Ryggen är vit med svarta ränder och stjärten är svart med vita ytterfjädrar med svarta strimmor. Hanen har gul hjässa. Arten ger ett ganska mörkt intryck

Den tretåiga hackspetten är mindre ljudlig av sig än den mindre och större hackspetten. Såväl hanne som hona trummar. Trumningen är lång och i slutet accelererande, vilket skiljer den från den vittryggiga hackspetten.

Den tretåiga hackspetten förekommer vanligtvis i granbestånd, inte minst då den gillar vår mest hatade insekt, granbarkborren. Kan även kalasa på granskott som komplement eller vid födobrist. Den är även känd för att "ringa" granar, d.v.s den suger ut saven från trädet, inte minst till ungarna.

Hackspetten är en typisk hack- och klätterspett. Den liknar den större hackspetten i sina rörelsemönster. Flykten är kraftigt bågformig och den är inte särskilt rädd för människan. Det tar lång tid för ungarna innan de blir flygfärdiga. Arten verkar ha en stark familjesammanhållning.

Sammanhållningen mellan hane och hona verkar vara stark under häckningen och fleråriga parförhållanden är vanliga. Nya bohål anläggs av hanen varje år i halv-döda träd, mest granar. Oftast sker en häckning per år.

Vilka förhoppningar ska vi då ställa till att få en skymt av den tretåiga hackspetten? Ja, tittar man på observationer som gjorts i början av december i år, har man observerat arten på Skillingaryds skjutfält. Hoppet finns.

Tretåig hackspett

Foto: Hans Bister

Vi utlyser en liten tävling. Den som ser en tretåig hackspett i vårt upptagningsområde, får ett hedersomnämmande. Lycka till!

Jan Alldén - Ordförande i Uppvidinge Fågelklubb

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

<u>Rubrik</u>	<u>Sida</u>
Smålandsrallyt 2008	2
Forsärla	2
Den osynliga kungsörnen	2
Orrinventering	3
Fågelskådningens dag	4
Riksinventering av berguv 2009	5
Vinterfåglar inpå knuten	6
Entitan som blev rödtita	6
Program våren 2009	8

2 Smålandsrallyt 2008

Under Allhelgonahelgen (1-2 november) genomfördes det traditionella artrallet i Småland, där lokalklubbarna tävlar om att se så många arter som möjligt inom sitt verksamhetsområde, från kl. 00.00 dag ett till kl. 24.00 dag två. Årets upplaga blev det tionde året som tävlingen omfattar klubbar från hela landskapet.

För vår del var det sjunde gången vi deltog och de 71 olika arter vi såg var det bästa resultatet under dessa år. Även antalet deltagande från klubben var det bästa hittills. Vill du veta vilka arter vi och de andra klubbarna såg, se sammanställning på vår hemsida under Fågelobsar -> Artlistor.

Fantastiskt många roliga fåglar hittades och artlistan innehåller grymma arter som praktejder, havssula, mindre gulbena, slaguggla, lappuggla och vitgumpad buskskvätta.

Bland sena arter märks skedand, större strandpipare, myrspov, svartsnäppa, gluttsnäppa, skogssnäppa, sädesärta, stenskvätta, svarthätta, gransångare och lappsparv.

Artlistan slutar på hela 155 arter vilket är nytt rekord. Se resultatlistan 2008 här intill.

Som en tävling i tävlingen kördes i år något som kallades "Bästa klubbinsats", där man för respektive lokalklubb satte årets resultat i förhållande till tidigare års resultat.

Det innebär att alla klubbar tävlar mot genomsnittet av

Forsärla

Mitt första möte med forsärlan förmedlades för ca 10 år sedan av Johnny Svensson, som observerat ett par vid Klöverfors. År 2005 konstaterade jag den första häckningen vid Alsterån. Detta väckte mitt intresse och jag började så smått söka efter fler, där Alsterån bildade forsande vatten. Forsärlan föredrar just sådan miljö. Där fångar den insekter bland stenar och rännilar. Den häckar nära vattnet i stensättningar efter kvarnar och sågar, men även i väggar på ruiner efter byggnader. Den är lätt att känna igen: Hanen är skarpt gul på bröst och buk och har svart haklapp, medan honan är blekare färgad med ljus haklapp. Den har ännu längre stjärt än en sädesärta och gungar med den på samma sätt.

År 2006 och 2007 upptäckte jag den på ett par ställen till och beslutade mig för att under våren och sommaren i år inventera Alsterån från Fröseke till Sävsjöström. Resultatet blev långt över förväntan. Jag hittade 12 revir där forsärla häckade. Vad är orsaken till denna ökning? Klimatförändringar?

I en färsk fågelbok läser jag om forsärla: "I Sverige lokalt och sparsamt häckande". I Erik Rosenbergs "Fåglar i Sverige", tryckt 1953 står följande: "1916 upptäcktes forsärla första gången häckande". Någon större ökning har tydligen inte skett under nästan 100 år, men så sker då plötsligt en explosionsartad ökning och frågetecken om orsaken uppstår. Intressant!

Forsärlan är mycket sevärd, så håll utkik vid lämpliga vattendrag. Rapportera gärna till undertecknad om fynd.

Göran Carlsson

Resultatlistan 2008

1	Jönköpings FK	123
2	Kalmar OF	115
3	Oskarshamns- bygdens FK	106
4	Ljungby FK	104
4	Tjust OF	104
6	Västbo FK	102
7	Växjö FK	101
8	Nässjö OK	93
9	Eksjö OK	89
10	Värnamo OF	83
11	Tingsryds FK	80
11	Skillingaryd/ Vaggeryds OK	80
13	Aneby OK	77
14	Markaryds FK	76
15	Uppvidinge FK	71
16	Vetlanda OK	70
17	Alvesta FK	69
18	Nybro- Emmaboda FK	64
19	Tranåsornito- logerna	39

Bästa klubbinsats 2008

1	Tjust OF	124%
2	Uppvidinge FK	122%
3	Tingsryds FK	119%
4	Jönköpings FK	116%
5	Nässjö OK	112%
6	Skillingaryd/ Vaggeryds OK	111%
7	Ljungby FK	111%
8	Oskarshamns- bygdens FK	110%
9	Aneby OK	110%
10	Eksjö OK	110%
11	Västbo FK	107%
12	Växjö FK	104%
13	Markaryds FK	103%
14	Kalmar OF	103%
15	Nybro- Emmaboda FK	100%
16	Vetlanda OK	99%
17	Värnamo OF	94%
18	Tranås- ornitologerna	75%
19	Alvesta FK	73%

sina fem tidigare års resultat (2003-2007).

Bästa klubbinsats gjordes av Tjust OF som nådde 104 arter mot ett tidigare snitt på 84 arter.

Två blev Uppvidinge FK på 122% och trea blev Tingsryd på 119%.

Många klubbar slog sina tidigare rekord och hela 230 skådare bidrog till resultatet.

Forsärla vid Kvarnagården, Braås

Foto: Thomas Hultquist

Den osynliga kungsörnen

Klimathot och kraschade skogsfågelsbestånd förmörkar tillvaron som fågelskådare. Men det finns glädjeämnen. Störst, i ordets bemärkelse, är rovfåglarna. Många arter är på väg att återhämta sig från rekordlåga nivåer till följd av jakt, förföljelse och miljögifter.

I vårt län har gladan gjort en storstilad comeback och havsörnen är på väg att etablera sig med flera par. Men hur är det med kungsörnen? Under det gångna året häckade arten till exempel med nio par i Skåne, och finns också i gränsområdena mellan Småland och Halland.

Misstankar om etablering i Uppvidinge har funnits. Mosaiken av stora myrmarker och tysta barrskogar borde passa bra. Under de senaste åren har Länsstyrelsen genomfört årliga inventeringsförsök, där flera av Uppvidinge Fågelklubbs medlemmar deltagit, med förhoppning om att knyta åt säcken och ringa in något

par och kanske till och med själva boplatsen.

Det har gått så där. En del har sett enstaka kungsörnar i Uppvidinge. Jag tillhör dem som, trots mängder av försök, misslyckats. Efter att ha spanat från höjder och mosskanter, slöt jag mig för ett tag sedan, därför till slutsatsen att det inte finns något etablerat revir i området; att fåglar som observerats bara varit på tillfällig genomresa.

Men nu är jag inte lika säker längre.

Trots att kungsörn är både stor och iögonfallande med sin gyllene mantel, kan fåglarna vara förbluffande diskreta och svåra att upptäcka. Något jag i vinter fått egen erfarenhet av. Roger Jönsson och jag besökte Vakö myr i Älmhults kommun, med en liten förhoppning om att hitta örn. Visan tycktes bli den vanliga. En fin dag, men ingen kungsörn. Vi spanade av den väldiga myrmarken från hörn till hörn och förbluffades över tystnaden; att bara någon enstaka korp gav sig till känna. Vid ett sista stopp satt en av dessa långt ut på myren i en tall och bugade sig upprepat i sydlig riktning. Först efter att ha tittat åt det hållet, upptäckte vi något riktigt långt borta, som kunde vara en märkligt formad grantopp (ett alltför välkänt fenomen för oss fågelskådare), eller möjligen en fågel.

Men denna gång kunde vi, efter att ha hämtat tubkikarna, under bubblande glädjers konstatera: kungsörn! Men vad var det för ålder? För att få lite vägledning, stannade vi kvar med förhoppning om att örnen skulle lyfta.

Efter 30 händelselösa minuter fällde den ut vingarna, visade vita fläckar, för att sekundsnabbt åter fälla ihop flaken, och återgå till stillsamt mediterande och putsande.

Utan den bugande korpen och två riktigt bra tubkikare, skulle kungsörnen ha undgått vår upptäckt. När fågeln till slut, efter 90 minuters väntan, lättade, gled den under trädtoppshöjd, över mossen för att landa, förmodligen på marken, gissningsvis 500 meter från trädet där den suttit.

Kungsörnen var nu utom synhåll för oss.

Under den korta flygturen slöt vi oss, med viss reservation (åldersbestämning av kungsörn är knepigt), att det rörde sig om en fågel på sitt fjärde levnadsår.

Under den långa väntan på att fågeln skulle lyfta, blev det, utan reservation, klart hur svårt det kan vara att upptäcka kungsörn; särskilt om de sitter still i timmar och undviker att flyga över trädtoppshöjd.

Så det kanske sitter ett kungsörnspar trots allt, någonstans i Uppvidingeskogarna; varför inte kring Horshaga fly, Are fly eller någon annan stor mosse.

Drömmen om att hitta häckande kungsörn i Uppvidinge lever i alla fall, för egen del, kvar. Nu gäller det bara att hitta den!

Mikael Persson

Webbtips: Den som vill läsa mer om kungsörn och hur man åldersbestämmer arten, finner massor av nyttigt, text, foton och teckningar på www.orrhult.eu/projekt/orn/aldersbest.kungs/aldersbest.kungs%20index.htm

Orrinventering

Det är varken ljus eller mörkt utan precis mittemellan; övergången då natt glider över i gryning till tonerna av en poande pärluggla och kylan får tallbarken att spraka i ett dämpat knatter. Precis då börjar det höras: pysschandet och vinandet från orrtupparna som förbereder sig för arenan. Myren ligger klar och frostnupen; redo att stå som värd för ett lika sällsamt som spektakulärt torner-spel av purpurfärgade tuppar, glödande ögonbryn och vita näckrosstjärtar.

Orrspelet tillhör vårens visuella och ljudmässiga höjdpunkter.

Men, hur står det till med orrarna hos oss; ökar de eller minskar?

Orrspelet tillhör vårens visuella och ljudmässiga höjdpunkter.

Landskapet har på sistone förändrat sig starkt. Övergödning får myrar att växa igen. Gudrun och Per har ytterligare ändrat på bilden – kanske inte enbart av ondo ur orrens perspektiv; möjligen kan arten dra nytta av stormfällornas spirande löv.

Med start våren 2009 tänker vi börja söka svaren på frågorna.

Orrspel är kul och enkelt att följa. Alla som känner igen blått och rött och kan räkna till 20 (mer tuppar än så lär inte förekomma på våra spelplatser) är kvalificerade.

Vi behöver din hjälp! Boka din egen mosse!

Växjö, Alvesta, Uppvidinge och Tingsryd kommuner bildar geografiska gränser.

Inventeringen - så funkar det:

Välj själv inventeringstillfälle och gör två besök. Helst då spelet är som intensivast, i samband med höneveckan i månadsskiftet april/maj, då orrhönorna gör entré på spelplatserna. Men hela spelperioden från cirka mars till juni är intressant. Tanken är att inventeringen ska återupprepas vart annat år.

Tänk på:

- Antalet tuppar kan variera under en och samma morgon. Stanna helst några timmar på lokalen.
- Blåst, dimma och köldknäppar kan betyda att orrspelet uteblir. Välj gärna en dag med vindstilla och soligt väder.
- Vissa dagar kommer orrspelet igång ganska sent på morgonen. Kanske för att det är kallt eller för att en räv eller duvhök passerat över spelplatsen. Håll ut!

Orrtuppar i spel Foto: Ola Jennersten

- Någon timme senare, bör fåglarna vara tillbaka på arenan.
- Skriv ner dina observationer: klockslag, väderlek, antal tuppar och hönor på plats och skicka dessa via post, e-post (se nedan) eller skriv in uppgifterna på Artportalen Svalan. Om möjligt, uppmärksamma även andra myrarter som storspov, enkelbeckasin, trana, ängspiplärka etcetera och arter som indikerar värdefull skog, till exempel hackspettar, talltita, tofsmes, tjäder, järpe etcetera.

Varför?

För att orrspel är kul! Men för att siffror på trender behövs när fågelskydd och skogsbruk diskuteras. Fakta har större tyngd än tyckande!

Lokaler

Kanske känner du till någon mosse där det finns eller har funnits orrspel. Inventera gärna då denna! Här några exempel på myrkomplex där det fanns flera tuppar under 2009: Horshaga fly, Stocksmyr, Breda fly, Hallö fly, Röerna/Store Mosse (Hemmesjö), Taglamyren, Kosta skjutfält och Stolpe fly.

Anmälan:

Boka din orrmosse via mejl eller telefon till:

- Mikael Persson, tel 0470-102 68, Kungsvägen 124 A, 352 44 Växjö, mikael@respress.se
- Ewa Söderberg, tel 0470-77 03 58, mobil: 0705- 77 03 82, Allatorp, Åkerbacken, 355 95 Tävellsås, ewa@watabaran.org
- Rolf Lilja (Uppvidinge), tel 0474-30716, 073-31 07 595, Sjösåsvägen 16 Braås, rolf.lilja.braas@telia.com
- Roger Jönsson, tel 0470-711 526 , 070 – 683 74 49, Norregårdsvägen 11 C, 352 44 Växjö, upupa_epost@hotmail.com

Mikael Persson

Fågelskådningens dag

SÖNDAGEN 10 MAJ - 09.

På årets fågelskådningsdag ska vi vara i naturreservatet LIBBHULTS ÄNGAR som är beläget några km. nordväst om Klavreström. Reservatet upprättades 1971 och omfattar 37 ha i huvudsak moränkullar med betade hagmarker med många gamla ekar, hamlade lindar och även en liten bokskog. I östra delen av reservatet finns det en granskog.

I reservatets omgivning finns områden med olika lövträd tex alm, ask och al. Fuktängar med ängsstarr och en riklig förekomst av orkiden Jungfru Marie nycklar.

Ett mindre område slås med lie årligen och där trivs stjärndaggkåpa, rödblåra, brudborste, vitpyrola och sommarfibbla.

En stor artrikedom finns det även när det gäller mossor tex stjärnmossa, rosmossa, fickmossa, palmossa, näckmossa, thujamossa och krypmossa.

FÅGELINVENTERING

Jag har gjort en enkel typ av fågelinventering som kallas ”artlistning” i detta reservat våren – 08. Metoden är kvalitativ, som innebär att det finns inga beräkningar av tätheten hos de påträffade arterna.

I ängsområdena fann jag : Koltrast, bofink, lövsångare, gröngöling, större hackspett, spillkråka, grönfink, talgoxe, blåmes, nötväcka och stare. Även två tranor såg jag på en åker.

I bokskogen fann jag : Talgoxe, taltrast, trädpiplärka, rödhake, grönsångare, trädgårdsångare och trädkrypare.

I granskogen fann jag : Gärdsmyg, svarthätta, ringduva och en korp på avstånd.

HISTORIA

Det finns en hel del berättelser om hur det var att leva i Libbhult längre tillbaka i tiden bl.a. i Nottebäck-Granhults hembygdsböcker.

Libbhults säteri har funnits alldeles i närheten av Libbhults naturreservat, men är rivet sedan länge. Säteriet ägdes av kyrkan i början, men efter 1645 har säteriet haft 35 olika privata ägare. En omtalad ägare var änkan Margareta Drake som ägde gården mellan 1667-1718. Margareta kallades av sina undersåtar ”drakan” på grund av sin elakhet. Hon lät bl.a lägga igen utfartsvägen från Karryd med stora stenar. Bönderna fick göra en ny utfartsväg längre österut. Detta gjorde hon därför att en bonde från Karryd hade gift sig med en av ”drakans” pigor, utan att be henne om lov.

Men en gång behövde Fru Drake hjälp från de fattiga bönderna och de var år 1700 när varg och björn hade rivit kreatur från både henne och bönderna. Även kung Karl ville vara med vid denna drevjakt i fru Drakes skog. Det var det största drev som förekommit i Uppvidinge. Resultatet blev två ihjälslagna vargar och en skjuten björn. Efteråt drack det stora jaktsällskapet, kungens och björnens skål i skummande varmt öl som fru Drake bjöd på. Den döda björnen fick fru Drake därefter av kungen.

Margareta Nevstedt

Libbhults ängar Foto: Marianne Arfvidsson

Adressen till klubbens hemsida är
www.braas.se/uppvbird/

Berguv, Södra brottet, Skövde, Västergötland den 29 maj 2008

Foto: Kent-Ove Hvass / HvassNatur

SOF vill härmed uppmärksamma på riksinventeringen av berguv 2009. Inventeringen kommer att vara en del av ett nyligen påbörjat större SOF-projekt kring berguven och som drivs tillsammans med de olika berguvsprojekten i Sverige. Från vissa delar av landet har under senare år kommit signaler om att berguven lokalt minskat, men någon total nedgång har inte kunnat verifieras. Läget är osäkert då arten är svårinventerad, och senast berguven riksinventerades var 1994 och dessförinnan 1975.

Det är allmänt känt att berguven totalt sett genomgått en mycket kraftigt ökning och återhämtning under senaste halvsekllet bl.a. efter omfattande uppfödning och utsläpp som genomförts av de olika berguvsprojekten i Sverige. Berguven var under andra halvan av 1800-talet och första halvan av 1900-talet utsatt för omfattande förföljelse, jakt, förgiftning etc. Att uvarna nu möjligen åter börjar minska i vissa områden är oroande vilket motiverar en närmare analys av läget.

SOF har fått medel från Naturvårdsverket att genomföra en större analys och i den studien ingår bl.a. att se över vilken kunskap som saknas för att kunna erhålla en bättre bild av berguvens status i olika delar av landet. Utöver detta kommer också att ingå att från olika synvinklar studera betydelsen av berguvprojektens utsättningar. Analysen och utvärderingen kommer att pågå under hösten och till del utgöra underlag för hur kommande riksinventering ska utformas.

SOF kommer inom kort att återkomma med mer detaljerad information och anvisningar om hur inventeringarna lämpligen bör bedrivas. Den större analysen av läget för berguven i Sverige kommer utföras av Kjell Wallin. Kjell Wallin har bakgrund som forskare och gjorde sin doktorsavhandling på kattuggla. I projektgruppen ingår representanter för berguvsprojekten i Sverige samt även undertecknad som representant för SOF.

Riksinventeringen kommer att ske under ledning av Conny Philipsson. Vi räknar med, precis som vid tidigare riksinventeringar, att de regionala rapportkommittéerna har en central roll i planering och utförande

Instruktioner

Nedan kan du läsa Conny Philipssons inventeringsinstruktioner, som i stort överensstämmer med dem vi tillämpade vid inventeringen 1999. Vidare finns där kontaktuppgifter och rapporteringsanvisningar.

Det är min förhoppning att vi får en stor uppslutning i inventeringsarbetet, eftersom resultatet av inventeringen blir helt avgörande för om vi kan avsluta ett snart 30-årigt projekt, nämligen projektet Berguv Småland. Projektet har under den tiden frisläppt 201 berguvar och av dessa har 68 rapporteras som återfynd – förolyckade, omhändertagna eller döda på grund av ålderskrämpor efter ett produktivt liv någonstans i Sverige. Vad har då hänt med de resterande 133 uvarna? Vi hoppas att vi skall få lite bättre grepp om det nu.

Då uppgifterna av årets inventering ska jämföras med resultatet av den föregående, är det av vikt att försöka att genomföra den på så långt möjligt likartat sätt som denna förra. Det gäller därför, att i första hand notera så många permanenta revir som möjligt inom samma område. Som permanent revir räknas en uv som hävdats ett revir under en månads tid. Förslagsvis kan man i södra Sverige genomföra det i jan till mars. I norra Sverige har man lite längre tid på sig, förslagsvis 2-3 besök per revir om de ropats vid 2 olika tillfällen. De personer, som genomför regelrätta undersökningar av häckningresultat sett i ett längre perspektiv, som ringmärker osv. tillför givetvis andra uppgifter senare, som kompletterar bilden.

Berguven, är trots sin storlek, en mycket svårinventerad art. Vi är medvetna om, att vi aldrig kan göra en totalinventering av arten, men hoppas på, att med alla medarbetares hjälp, kunna skaffa oss en bra bild av läget i landet. Inventeringen ska i första hand sträva efter att räkna antalet revirhävdande uvar och eller uvar, som är trogna ett revir/område. Uppgifter om kringstrykande uvar är av mindre intresse, men ändå intressant.

Att leta boplatser är alltså inte något, som eftersträvas i denna undersökning. Detta kan vara svårt och är ofta mycket tidskrävande. Dessutom är berguven en känslig art under häckperioden. Därför vill vi i första hand ha uppgifter om revirhävdande uvar.

Vi är heller inte ute efter att respektive landsändar ska avslöja boplatsernas lägen. Vi har absolut inget intresse av att veta var uvarna häckar och hyser den största förståelse för de inventerare, som inte vill avslöja var bona ligger.

Kör hårt och lycka till!

Vetlanda 2009-01-08

För projektet BERGUV SMÅLAND

Börje Gustafsson

Ytterligare information om hur man kan hitta uvar, hur inventeringen går till och rapporteras samt kontaktpersoner finns på hemsidan under fliken Information eller kan beställas av redaktören

Tofsmes i Eke by Foto: Thomas Hultquist

Vinterfåglar inpå knuten

Evenemanget omfattar en fågelräkning sista helgen i januari, i år fredagen 23 till och med måndagen den 26 januari. Det handlar om att du under denna ”långhelg” ska notera alla de arter som du någon gång under helgen ser vid matningsplatsen.

Det kan nämnas att förra året kom det in 10 500 st rapporter. Totalt räknades exakt 555 563 fågelindivider. Av dessa var nästan var femte fågel en talgoxe.

Det är enkelt att vara med. Du skriver ner de arter som du ser under perioden och dessutom ska du, om du vill, notera det högsta antal av de olika arterna som du ser samtidigt.

Tänk på att en blåmes som under dagen besöker ditt fågelbord 20 gånger, bara är en blåmes. Därför är det viktigt att räkna just de blåmesar som uppehåller sig samtidigt vid matningsplatsen.

Resultatet kan du fylla i på en blankett som finns att hämta på SOF:s hemsida www.sofnet.org eller skriv ner det tillsammans med ditt namn och adress samt skicka det till SOF, Stenhusa gård, 380 62 MÖRBYLÅNGA

Entitan som blev en rödtita:

Alla har väl sin bild av Småland. Min ser ut så här: ur granskugga kommer en vindlande grusväg, ledd av stenmurar mot åkerlyckor, ladugårdsknut och röda stugor i vars trädgårdar entitan regerar över hukande aplar och snår. Men nu börjar detta Småland, där arden-nerhästar står med stoiskt lugn inför gammelskog och lantbrevbärare, bli ungefär lika ovanligt som entitan.

Den småländskaste av alla fåglar har till och med, nyligen, blivit rödlistad; alltså förpassad till det föga muntra sällskap djur och växter vars existens är sårbar eller hotad. För entitan gäller ännu så länge den mildare klassificeringen, ”missgynnad”. Men varningssignalerna är tydliga. Under de senaste 30 åren bedöms det svenska beståndet, enligt Svensk Fågeltaxering, ha minskat med mer än 50 procent.

Eftersom entitan är en utpräglad stannfågel, och sällan lämnar sina hemtrakter på vintern, är det en inte alltför vågad gissning att det rör sig om förändringar här hos oss, som ligger bakom minskningen av entitor.

Framöver finns all anledningen att uppmärksamma arten. Håll gärna utkik efter kärrmesen, som entitan

kallades förr i tiden, och notera dina iakttagelser på papper, i fågelföreningarnas obsböcker eller, allra helst, via ArtDatabasen Svalan/Dagens Fågel (se nedan).

Fem fakta om entita

- Entitans gamla, svenska namn är i princip en direkt översättning av dess latinska namn *Parus palustris* – mesen som lever vid kärr.
- Att skilja entita från talltita är svårt. Fram tills 1800-talets mitt betraktades båda som samma art.
- Entitor lever året runt i par som gemensamt, även på vintern, försvarar sitt revir.
- Entitans nordgräns i Sverige går i höjd med Närke och Värmland.
- Arten föredrar trädgårdar och ogallrad skog med lövinslag, gärna vid alkärr och sjö- eller åstränder.

(Åtskilligt av informationen ovan är hämtat från SOFs hemsida, Steve Dahlfors).

Tita, men vilken?

Att se skillnad mellan entita och talltita tillhör vardags-ornitologins finlir. Ger fågeln ifrån sig något läte, är problemet genast löst. Miljön ger ofta, men inte alltid vägledning. Entita finns i trädgårdar och sumpiga skogar med lövinslag, medan talltita tillhör den täta barrskogens mest hårdnackade besättning, och sällan lämnar den samma (men kan hälsa på fågelbord vintertid).

Form:

Att sluta sig till arttillhörighet utifrån form, kräver att man är väl förtrogen med de båda. Men generellt så är entitan vek och smäcker i sin kroppsbyggnad, medan talltitan är grövre med framför allt stort huvud och tjurnacke.

Färg:

Entitan bär på mattare (och kanelanstruken) färgton än talltita som går klädd i kyliga nyanser och har mer frostig lyster – särskilt kinderna lyser i vitt, medan entitans kinder är mer dämpade, eller till och med i gråton (som buken). Talltita har, till skillnad från entita, ett fint, ljus band på vardera vinge.

Haklapp:

Talltitans haklapp är oftast något större, ungefär som om den vore på väg till ett barnkalas med sylt och pannkakor, medan entitans haklapp vanligtvis är

Talltita Eke, Braås Foto: Thomas Hultquist

mindre. Men skillnaden är inte jättetydlig, och svår att avgöra om du har en ensam fågel framför dig.

Mössa:

Även här subtila skillnader. Entitans mössa ger ibland ett glansigt intryck, vilket aldrig är fallet med talltitans huvudbonad. Rent generellt, känns det som om talltitan fryser och har dragit ner sin mössa vid ögonen, medan entitans dito sitter mer prydligt.

Läten:

Såväl entita som talltita fyrar ofta av ramsor som känns lite gnälliga, eller till och med grälsjuka till tonläge. Repertoaren dem emellan är ändå olik och den enklaste vägledningen till att skilja de båda åt.

Få förklarar läten så pedagogiskt som Erik Rosenberg i boken Fåglar i Sverige (Awe/Gebers). Därför blir orden hans.

Entita: ”Entitan säger ett kort, starkt betonat zia, när hon är upprörd zia d e d d – d e d d – d e d d – d e t t. Det sistnämnda dedd-dett rätt hastigt.” ”Tidigt om våren ljuder hanens sång, ett rätt ljudligt och hastigt klypp-klypp-klypp-klypp-klypp-klypp, som kan ha en viss likhet med en av trädpiplärkans löpningar, stundom gående i olika tonlägen och föra tanken på grönfink. Vidare har fågeln ett filande, likaså hastigt vita-vita-vita-vita-vita.”

Talltita: ”Om fågeln har en ljus strimma på vingen, om han har bakifrån sett hjärtformig kropp med liksom stoppade axlar, om han säger tecka tåh tåh tåh med strak tonvikt på tåh-na, eller om han sjunger entonigt, vemodigt flöjtande eller visslande ty, ty, ty, ganska grönsångarlikt, men stigande – om han uppfyller några av dessa förutsättningar, så är det frågan om talltitan.”

Länkar på internet:

- Om ArtDatabanken på, www.artdata.slu.se/default.asp
- Om rödlistning av entita, www.artdata.slu.se/rodlista/Artsida.cfm

Mikael Persson

KALLELSE till **ÅRSMÖTE**

för

UPPVIDINGE FÅGELKLUBB

Söndag 22 februari kl. 16.00

i PRO-lokalen, Lenhovda
(Adress: Storgatan 12)

Program:

ÅRSMÖTESFÖRHANDLINGAR
PROJEKT LOM !

Mats Eriksson, ansvarig för
Projekt Lom, kommer att berätta
om framförallt storlom/smålom
och det arbete som görs för att
skydda lommarna.

Fågelklubben bjuder sedvanligt
alla deltagare på fika.

VÄLKOMNA

TILL EN TREVLIG NATURSTUND.

Styrelsen för Uppvidinge
Fågelklubb.

Entita Foto: Thomas Hultquist

Uppvidinge Fågelklubb

Sjösåsvägen 16, 360 42 BRAÅS

STYRELSE

Ordförande: Jan Allén

Näsby 360 70 LENHOVDA

E-post: allden.jan@telia.com

Tfn 0474-35020

Mob 070-3037138

Vice ordförande: Göran Carlsson

Ringvägen 14 360 75 ALSTERMO

E-post: goran.elisabeth@telia.com

Tfn 0481-61533

Mob 070 -2321235

Sekreterare: Rolf Lilja

Sjösåsvägen 16 360 42 BRAÅS

E-post: rolf.lilja.braas@telia.com

Tfn 0474-30716

Mob 0733-107595

Kassör: Jonny Svensson

Nålgatan 5 360 70 ÅSEDA

E-post: jonny.svensson@netatonce.net

Tfn 0474-71525

Mob 076-1063668

Ledamot: Marianne Arfvidsson

Lejens väg 24 360 42 BRAÅS

E-post: marianne@kronobergare.se

Tfn 0474-30463

Mob 070-2705503

Ledamot: Torbjörn Gustavsson

Åmatorp Jogård 360 73 LENHOVDA

E-post: tg@globalnet.net

Tfn 0474-24045

Mob 0474 28788

Ledamot: Margareta Nevstedt

Timmervägen 1

360 71 NORRHULT

E-post: margareta.nevstedt@swipnet.se

Tfn 0474-411 22

Mob 0707-421006

REVISOR

Gunnar Bylow

Botillabo 360 75 ALSTERMO

MEDLEMSAVGIFT 2009

Över 20 år 50:-

Under 20 år 10:-

Familjemedlemmar

10:-

Många av er passar på att ge en extra penninggåva av varierande slag. Styrelsen tackar för denna givmildhet.

KLUBBEMBLEM

Återigen vill vi påminna om vårt tjugåriga klubbemblem för Uppvidinge Fågelklubb. Priset är subventionerat för alla medlemmar och kostar därför endast 50:- / st + porto. Ring Jonny Svensson på tel. : 0474-71525 så skickar han ett omgående. Emblemet är lämpligt att sy fast på jacken, skjortan eller liknande. Finns även att köpa på årsmötet.

Har ni några önskemål eller synpunkter vad gäller fågelklubbens arbete, hör gärna av er till någon i styrelsen.

LJUDINSPELNINGAR

Finns att lyssna på under fliken Fågelobsar på hemsidan

Program våren 2009

Fredag 23 - Måndag 26 januari "Vinterfåglar inpå knuten".

För fjärde året anordnar SOF en räkning av fåglar vid landets alla fågelbord. Se särskild artikel i bladet om hur du gör vid inventeringen.

Söndag 22 februari kl. 16.00

Årsmöte PRO-lokalen, Lenhovda

Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar kommer Mats Eriksson från Projekt LOM att berätta om deras arbete.

Lördag 14 mars kl. 06.00

Horshaga fly

En av länets värdefullaste högmossar. Samling Horshaga by. Klubbens mål är att inventera Horshaga fly med omgivningarna under våren. Detta är tänkt att bli en startpunkt för att väcka ett intresse för kommande besök.

Ledare: Rolf Lilja tel 0474-30716

Lördag 28 mars kl 06.00

Spett & skogshönsmorgon vid Hammarbybrännan

Följ med till ett av länets mest spännande naturvårdsprojekt. I de ödsliga tassemarkerna på gränsen mellan Uppvidinge och Lessebo kommuner tar just nu ett av södra Sveriges största sammanhängande reservatsområden form. Projektet handlar inte bara om att bevara, utan också återskapa miljöer, särskilt lövskogar rika på död ved och vedlevande insekter; just sådan terräng som exempelvis vitryggig hackspett kräver.

Under Jonas Hedins ledning besöker vi Hammarby som

efter omfattande naturvårdsbränningar ljuder av hackspettsvirvlar. Samtliga tre skogshönsarter finns också i området liksom ugglor och en massa kul och spännande insekter och växter. Jonas Hedin har nyckeln till denna för många av oss okända värld. Samling Sandsjöns P-plats

Ledare: Rolf Lilja tel 0474-30716

Lördag 18 april kl. 08.00

Exkursion

Besök i något av våra skyddsvärda områden. Samling Värme & Sanitet i Åseda

Ledare: Torbjörn Gustavsson tel 0474-63464

Söndag 10 maj kl. 06.00 - 11.00

"Fågelskådningens dag"

I år besöker vi Libbhults ängar och är på plats mellan 06.00 – 11.00. Gratis tipspromenad men ta med egen fikakorg.

Ledare: Styrelsen

Spettens härjning i Libbhults ängar

Foto: Marianne Arfvidsson